

Overdenking 21 mei 2023

De overdenking van vandaag wordt een persoonlijk verhaal. Een verhaal dat ik graag met u en met jullie deel, omdat ik me vertrouwd en veilig voel, hier in 'de Eshof'.

Maar vooral omdat ik denk dat mijn verhaal niet uniek is en er vast wel parallellen te vinden zijn tussen mijn verhaal en het uwe.

Zoals Psalm 139 een persoonlijk geloofslied is, maar tegelijk universeel en herkenbaar.

Want mijn verhaal vandaag gaat over mijn leven met God.

Het verhaal van God met mensen, is dat niet waar het juist in de kerk over gaat?

Houden we onszelf in het dagelijks leven al niet veel te veel bezig met ons eigen menselijke en vaak zo beperkte verhaal?

Als we het verhaal van ons leven ook in de kerk ook zo 'klein' maken, wat blijft er dan over van geloof, hoop en liefde?

Is dit niet juist bij uitstek de plek waar we opgetild worden boven onze eigen gedachten en beelden? Waar een perspectief geboden wordt op meer, anders, groter?

Nog maar een paar jaar geleden dacht ik hier trouwens heel anders over. Ik was toen beland in de fase waarin zo ongeveer alles relatief was.

God? Is Hij niet gewoon een inbeelding van mensen, omdat ze het leven te zwaar en te ingewikkeld vinden? Is het niet heerlijk om God overal de schuld van te geven, of Hem juist overal bij te halen wat je niet begrijpt? Of je te troosten met de gedachte dat het vast wel ergens goed voor is en daar God voor te gebruiken? Een pleister op een soms wel heel ingewikkelde en nare wond? Opium voor het volk?

De kerk? Is dat niet gewoon een uitvinding van mensen, om een plek te hebben waar het schijnbaar nog een beetje uit te houden is? Waar nog een soort van antwoorden op onmogelijke vragen en onoplosbare gedachten gegeven wordt? Een vorm van gemeenschapsvorming die toevallig in onze cultuur en geschiedenis belangrijk is geweest, maar z'n langste tijd gehad heeft?

De Bijbel? Is dat niet gewoon een boek met verhalen die vooral veel betekend hebben voor de mensen die er zelf in voorkomen, maar verder een vrij willekeurige verzameling van soms niet te volgen teksten?

Mooi hoor, dat het veel voor mensen betekend heeft in de afgelopen eeuwen, verschrikkelijk dat er juist ook uit naam van God en de Bijbel zoveel verdriet en onrecht is gedaan.

Wat ik daar mee kon? Ik had geen flauw idee meer.

Als we terugkijken in de geschiedenis, is het dan niet heel vaak zo dat wat mensen vanuit 'geloof' bewogen heeft, ook gewoon heel duidelijk samenviel met sociologische, politieke en maatschappelijke ontwikkelingen van die tijd?

En is daarbij God niet al te vaak voor het karretje gespannen van het eigen gelijk of machtsdenken?

Is onze kerk op dit moment ook niet gewoon een afspiegeling van onze geïndividualiseerde maatschappij: een clubje geïnteresseerden die het samen fijn hebben en waar God bij gratie nog een plek krijgt die ons goed uitkomt?

Het zei me allemaal niet zoveel meer.

Zonder God wilde ik niet, dat voelde wel erg kaal. Ik kon het ook niet. Ik had al te veel met Hem meegemaakt. Kon dat allemaal niet meer uitvegen.

Maar wat ik met Hem moest, wist ik ook echt niet. Ik voelde er ook helemaal niks meer bij. Bidden lukte niet, Bijbellezen ook niet.

In die fase kwam ik hier in 'de Eshof' terecht.

En ik sprak - na enige aarzeling - al deze relativerende en dolende gedachten uit bij Ellie Boot. Ze was - zoals we haar kennen - mild en liefdevol.

Toen ik zei dat ik de Bijbel niet meer kon lezen omdat ik bij elke tekst dacht: "Ja dat staat hier wel, maar wat is de oorsprong ervan? Is het goed vertaald en zijn er niet 100 interpretaties mogelijk van deze tekst? Dus: waarom zou ik het lezen, wat heb ik er aan?" zei ze:

"Misschien moet je dan maar een poosje niet in de Bijbel lezen".

Dat advies had ik natuurlijk helemaal niet van een dominee verwacht!

Hoe het afliep, vertel ik u straks.

Maar eerst neem ik u mee naar mijn jeugd, om het voor mij absurde van deze fase nog wat duidelijk te maken.

Ik ben geboren in een liefdevol warm nest, als zesde kind uit een gezin van zeven. Mijn ouders zijn beide afkomstig uit een christelijk voorgeslacht, met meer betekenis dan wat kerkgang voor de vorm. In de geslachtslijnen zijn aan beide zijden verhalen bekend van gelovige ooms, tantes, opa's en oma's, die het leven met God boven alles centraal hebben gezet.

Toen mijn moeder in verwachting van mij was, werden zij lid van de Gereformeerde Gemeente. U weet wel, de kerk die vaak lichtelijk spottend 'zwarte kousenkerk' genoemd wordt. Dit is ook de kerk waar ik lid van ben geweest tot ik 20 jaar oud was.

Voor mij geen negatieve herinnering, integendeel.

De doorleefde manier waarop met het geloof werd omgegaan, de echtheid en de bezieling, ook bij mijn ouders, was voor mij inspirerend.

Geloven, leven met God, was iets begerenswaardigs.

Ik was zo'n jaar of 8, toen mijn overgrootmoeder op hoge leeftijd overleed. Ik zag in de familie verdriet, maar wat vooral veel indruk op mij maakte was de vreugde waarmee gesproken werd over oma 'die eindelijk Thuis was'.

En de volle kerk die Psalm 68:2 bulderde: "Maar 't vrome volk in U verheugd, zal huppelen van zielevreugd".

Dat raakte me, ik voelde die vreugde mee en ik verlangde er ook naar.

Mijn ouders hebben mij heel bewust de Bijbelse naam Eunice gegeven.

Dit tot mijn grote frustratie toen ik jong was, want het is een naam die ik steeds moest spellen. En waarom kon ik niet gewoon Ria, Bert, Henri, Elly, Kees of Jan heten, zoals mijn broers en zussen?

Nee, ik ben vernoemd naar de moeder van Timotheüs: Eunice of Ui-nike, zoals tegenwoordig in de vertaling opgenomen is van 2 Timotheüs 1. Die moeder wordt in dat

Bijbelgedeelte samen met Loïs genoemd als voorbeeld om haar geloof. Letterlijk betekent die naam “Goede of mooie overwinning”.

Tsja. Ik kon er eigenlijk niet zoveel mee, met die naam.

Wel had ik als kind een heel authentiek en oprecht geloof. Ik wist dat God er was en dat ik Zijn kind was. Het voelde fijn, veilig en geborgen. Ik groeide in vrede en harmonie op. Ik ervaarde geen ballast van een zondebesef of enge gedachten over een God op een troon die mij zou gaan veroordelen.

Toen ik zo’n jaar of 30 werd, ging mijn naam mij knellen.

Ik koppelde er onbewust een soort opdracht aan vast, want met zo’n naam moest ik toch wel iets laten zien!? Ik bad God om me de weg te wijzen naar dat bijzondere (waarschijnlijk smalle en bijzondere) pad dat ik te gaan had.

Tot ik er op een dag genoeg van had en tegen God zei: “Als U mij al die naam hebt gegeven voordat ik er ook maar iets over te zeggen had, is mijn mening en mijn inzet om het waar te maken, blijkbaar niet zo belangrijk. Doet U het dan maar. Ik ga door met mijn leven en ik zie wel wat er op mijn pad komt.”

Daarna ging ik door met wat ik al deed: zorgen voor mijn vier lieve kinderen, veel viool spelen en allerlei bestuurlijke taken uitvoeren

Ik leefde inmiddels actief mee met een Hervormde gemeente in Den Haag, samen met mijn man en onze vier kinderen. Een gemeente met een behoudend karakter en een andere geloofsopvatting dan wij hier in ‘de Eshof’ hebben, maar voor mij was het prima.

Vooraf ook, omdat het een fijne gemeenschap was en ik God er zo dichtbij kon voelen. Zijn liefde stroomde door mij heen en ik voelde me sterk en gezegend. Echte geloofsvragen of twijfels had ik niet, voor mij was wat ik ervaarde genoeg en ik heb nooit de pretentie gehad om alles te willen begrijpen. Het leven was goed zo.

Totdat er een bom onder ons huwelijk werd gelegd. Na een pijnlijke periode van twijfel en onzekerheid, bleef ik alleen achter met de jongste twee kinderen thuis.

In die tijd heb ik God het allermeest dichtbij ervaren. En, bijzonder genoeg, zonder dat ik antwoorden kreeg.

Ik heb gebeden, gehuild, geroepen: “God, waarom??”. Er kwam geen antwoord op die vraag.

Wel een stem, letterlijk of figuurlijk, ik kan het u niet vertellen. Maar die stem zei steeds: “Vertrouw Mij”.

En ik wist: dit is het enige waar ik op kan bouwen.

Ik heb geen houvast, ik zie geen oplossingen, maar ik geef me over aan Hem. En ik voelde een rust en een vrede die ik iedereen gun. Een intens gevoel van geluk en veiligheid.

Ondanks de chaos.

Een paar jaar later kwam ik mijn lieve Jan tegen. Jan en ik besloten om samen verder door het leven te gaan en ik verhuisde samen met mijn jongste dochter naar Barneveld. Jan was lid van een heel ander soort christelijke gemeente dan ik.

Maar met God in mijn hart en een man die zo eenvoudig en authentiek zijn leven met God leeft, leek me dat geen bezwaar.

Integendeel, ik was wel nieuwsgierig naar een andere vorm van geloven en beleven.

In de loop van de jaren daarna kreeg ik nieuwe inzichten en steeds meer vragen. En ik ging minder ervaren en meer denken. Beschouwen, analyseren.

Hoe kon het toch, dat we allemaal dezelfde Bijbel lezen en gebruiken en er zo verschillende interpretaties aan geven?

Het fascineerde me enorm dat ik de ene charismatische leider met evenveel overtuigingskracht precies het tegenovergestelde hoorde beweren als zijn collega-predikant van een andere kerk. En dat mensen zulke enorm grote consequenties verbinden aan wat zij als “een boodschap van God” ervaren, terwijl anderen totaal andere boodschappen van diezelfde God leken te krijgen.

En tja, als die Bijbel dan toch niet zo heel trouw is qua vertaling en vanwege latere vertalingen altijd met een flinke korrel zout (of een degelijk verhaal over de context) genomen moet worden, wat hebben we er dan eigenlijk aan?

Gebruiken we de Bijbel dan niet veel te vaak als een soort bron waar je, afhankelijk van je bui of je behoefte op dat moment, iets uit kon plukken wat je wel beviel?

En die moeilijke, niet te volgen of niet te verteren gedeeltes, die negeren we dan maar gewoon? Is dat niet ontzettend hypocriet?

Is het dan toch gewoon opium of een pleister, het geloof?

Zo kwam ik, wat ik in het begin al schetste, in de fase terecht waarin alles relatief leek te zijn. Wat maakte het eigenlijk nog uit wat ik geloofde?

En stilletjes, heel stilletjes, verdween de vreugde uit mijn hart. Verdween dat rotsvaste gevoel van vertrouwen in de aanwezigheid van God. Ik bad wel, maar het bleef zo stil. Ik hoorde niks en ik ervaarde niks. Ik werd er langzaam ook verdrietig en leeg van. Ik stopte met bidden.

De eerste keer in ‘de Eshof’, toen Ellie aan het begin van de dienst de begroeting uitsprak met de ‘vrede van God’, brak er bij mij een dam door met als gevolg dat ik hier de hele dienst stilletjes heb zitten huilen.

Oh, wat had ik een heimwee. Heimwee naar ‘gewoon’ thuiskomen bij die ‘vrede van God’. Weten dat het goed is.

Dat Hij er is en ook al begrijp je er geen bal van, Hem vertrouwen.

In plaats van de Bijbel ging ik boeken van Jean Jacques Suurmond lezen. Ik genoot ontzettend van zijn humor en de lichtheid waarmee hij met het geloof omgaat en ik heb een paar heel belangrijke lessen van hem geleerd.

In de eerste plaats: neem jezelf niet zo ontzettend serieus! Wie denken we dat we zijn, dat we allerlei grootse ideeën hebben over het leven, het geloof, over God? Zo schrijft hij in een van zijn boeken: “De meeste mensen sluimeren in een schijnbestaan waarin ze zelf het middelpunt zijn”.

Deze humor en lichtheid sloot ook aan bij de manier waarop Ellie ermee omging in de gesprekken die ik met haar hierover had. Waarom wil ik eigenlijk zo graag weten “Wie God is?”. Ben ik bezig Hem in een hokje te stoppen? Zodat ik het allemaal weer een beetje beter onder controle kan houden? Waarom wil ik dat zo graag weten?

Hangt het dan dus allemaal alleen maar van mijn voorstellingsvermogen af?

Een andere uitspraak van Jean Jacques Suurmond: "Zolang we beneden beginnen, komen we nooit boven uit"

en nog een:

"Het best denkbare resultaat van ons voorstellingsvermogen over God is een soort opperwezen, een uitvergroot mens, opgetuigd met goddelijke eigenschappen".

Ja, zo maken wij een God door onszelf geschapen. Naar ons beeld en onze gelijkenis. Onze best denkbare optie.

Als een God die we optioneel kunnen toevoegen aan de werkelijkheid van ons bestaan.

Alsof Hij een koekje is dat je wel of niet bij de koffie kunt nemen.

Deze relativering is van een heel andere orde dan die ik eerder noemde.

Het is geen relativering van God of van de Bijbel, maar het relativëren van je eigen gedachten, aannames en interpretaties.

God is niet afhankelijk van mij. Van mijn geloof, van mijn begrip, van mijn interpretatievermogen. Hij is er gewoon. Meer niet. Maar ook niet minder.

Een laatste citaat van Jean Jacques Suurmond:

"Het leven met God houdt een decentrering in: wij worden uit ons eigen middelpunt geschoven. Niet ik, maar God staat centraal".

Dat sluit aan bij hoe ik het al langere tijd heb geloofd.

Niet 'Hij woont in mij' zoals je vaak hoort zeggen. Alsof zijn allesovertreffende aanwezigheid in mijn 'zijn' past.

Is het niet andersom? Dat ik in Hem mag wonen?

Geborgen in Zijn zijn? Gemaakt door Hem? Gezien door Hem?

We zien dat vanuit onszelf niet zo.

De Bijbel vertelt hierover op de tweede bladzijde: we zijn vervreemd van onze oorsprong, van God zelf.

Is dat niet hoe we God zijn gaan relativëren en onszelf centraal zijn gaan zetten?

En zo ben ik ineens weer terug bij het geloof uit mijn jeugd. We hebben andere ogen, een bekering of omkering nodig om dit te gaan ervaren.

Alles wat wij van kerk-zijn en God-zijn maken, alles wat wij beleven, vinden, geloven, denken, is zo vaak van ons.

Menselijk. Persoonlijk. Verschillend.

En dat mag. Dat is wie we zijn.

Maar zo is Hij niet.

Hij is wie Hij is; Ik Ben.

In Psalm 139 hebben we gelezen:

"Al zei ik: 'Laat het duister mij opslokken, het licht om mij heen veranderen in de nacht Ook dan zou het duister voor U niet donker zijn -

De nacht zou oplichten als de dag, het duister helder zijn als het licht".

Wat een verademing. Hij biedt nieuw perspectief. Ruimte. Lucht op adem te halen. Licht in het donker.

Is dat niet de kern van alles?

Dat ik Hem niet in mijn broekzak heb zitten, maar dat Hij mij kent en al mijn gedachten ver overtreft?

Hij was er al toen ik in het verborgene gemaakt werd, toen ik kunstig werd geweven in de schoot van mijn moeder, mijn wezen was geen geheim voor Hem. Hij zag mij toen al en koesterde mij toen al met Zijn liefde.

Ik voel het weer. Hij kent mij.

Hij kent jou, hij kent u.

Dat weet ik zeker.

Ik wens iedereen toe, dat je dat ook mag ervaren, dat je je gekoesterd weet in Zijn zijn.

Lied "Ken je mij?" - Huub Oosterhuis